

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

В.В. Антипов

кандидат юридичних наук
(Національний університет ДПС України)

УДК 343.7 (343.237)

УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Дослідження присвячено аналізу нової статті 270¹ Кримінального кодексу України (умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства).

***Ключові слова:** злочини проти громадської безпеки, сукупність злочинів, кримінальний кодекс, об'єкти житлово-комунального господарства.*

Исследование посвящено анализу новой статьи 270¹ Уголовного кодекса Украины (умышленное уничтожение или повреждение объектов жилищно-коммунального хозяйства).

***Ключевые слова:** преступления против общественной безопасности, совокупность преступлений, уголовный кодекс, объекты жилищно-коммунального хозяйства.*

The article analyzes and discusses questions of the new norm of the Criminal Code (intentional destruction of or damage to housing and communal services).

***Keywords:** offenses against public safety, the totality of crimes, the criminal code, the objects of housing and communal services..*

Постановка проблеми. Законом від 13 січня 2011 р. № 2924-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення в житлово-комунальному господарстві» Кримінальний кодекс України (далі – КК) доповнений статтею 270¹ «Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства». Одночасно внесені зміни до Кримінально-процесуального кодексу України, відповідно до яких у справах про злочини, передбачені ч. 2 і 3 ст. 270¹ КК, досудове слідство провадиться слідчими органів внутрішніх справ. У справах про злочин, передбачений ч. 1 ст. 270¹ КК, провадження здійснюється за протокольною формою досудової підготовки матеріалів.

Склад відповідного злочину не мав історичних і не має сучасних аналогів у вітчизняному кримінальному законодавстві. У літературі відсутні публікації з аналізом ознак цього складу злочинів. Достатньо зауважити, що усі численні видання науково-практичних коментарів КК вийшли у світ до отримання кодексом цієї новели. У той же час практика накопичила певний масив застосування зазначеної кримінально-правової норми. Єдиний державний реєстр судових рішень містить шість вироків, винесених в справах про обвинувачення у вчиненні цього злочину [1].

Окрім вказаних вироків у Єдиному державному реєстрі зареєстровано 40 судових рішень, якими скасовано постанови органів дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи відносно нествановлених осіб за фактом умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (частіше за все – крадіжки чавунних кришок каналізаційних колодязів).

Заслуговує окремого згадування той факт, що з шести обвинувальних вироків у справах по обвинуваченню за ст. 270¹ КК один постановлений в Донецькій та п'ять в Житомирській області. Натомість із 40 рішень про відмову в порушенні кримінальної справи 1 рішення винесене в Донецькій області, 6 – у Житомирській області і 33 рішення – у Дніпропетровській області.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання аналізу ознак складу умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства не було предметом наукового дослідження, а отже, і наукових публікацій.

Метою статті є здійснення аналізу ознак злочину, передбаченого ст. 270¹ КК, вироблення наукових рекомендацій щодо застосування кримінально-правової норми та її можливого вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Частина 1 статті 270¹ КК має таку диспозицію: «Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, якщо це призвело або могло призвести до неможливості експлуатації, порушення нормального функціонування таких об'єктів, що спричинило небезпеку для життя чи здоров'я людей або майнову шкоду у великому розмірі».

Вказані у цій нормі наслідки діяння свідчать про те, що злочин є багатоб'єктним. Його об'єктами є право власності, громадський безпека, життя і здоров'я людини. Це зумовлює необхідність визначення основного безпосереднього об'єкта і, відповідно, родової належності цього складу злочину.

У цьому аспекті слід зазначити, що наявність у диспозиції частини першої цієї статті слів "або майнову шкоду у великому розмірі" викликає неприйнятну ситуацію, коли в одній статті (і навіть в одній частині цієї статті) розміщені два склади злочинів з різними не тільки

основними безпосередніми, але й родовими об'єктами. Так, якщо умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства спричинило лише майнову шкоду (без створення небезпеки для життя чи здоров'я людей), основним безпосереднім та родовим об'єктами виступає власність. Громадська безпека взагалі не потерпає від такого діяння.

Якщо ж діянням спричиняється небезпека для життя чи здоров'я людей, основним безпосереднім об'єктом виступає безпека в галузі житлово-комунального господарства і родовим – громадська безпека. При цьому настання майнової шкоди може бути ознакою кваліфікованого та (або) особливо кваліфікованого складу цього злочину.

Таким чином, частина перша статті 270¹ містить два склади злочину: один – проти громадської безпеки (ознака основного безпосереднього об'єкта – спричинення небезпеки для життя чи здоров'я людей) і другий – проти власності (ознака основного безпосереднього об'єкта – заподіяння майнової шкоди). Не випадково в урядовому законопроекті № 6505, який став основою для чинної редакції ст. 270¹ КК, відповідальність за умисне пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства пропонувалося встановити шляхом доповнення КК статтею 194² в Розділі VI «Злочини проти власності».

Однак незалежно від того, в якому розділі розміщена стаття, що містить два склади злочини з різними основними безпосередніми і родовими об'єктами, така конструкція статті суперечить усім правилам юридичної техніки і не може бути визнана прийнятною. Це не набагато відрізняється від ситуації, коли в одній статті КК (і в одній частині цієї статті) одночасно співіснували б, наприклад, склад ухилення від сплати податків і склад ухилення від військової служби.

На наш погляд, аналіз ознак злочинних діянь, а також врахування рішення законодавця помістити ст. 270¹ в розділ IX «Злочини проти громадської безпеки» Кримінального кодексу України, дають підстави стверджувати, що з диспозиції частини першої необхідно виключити слова «або майнову шкоду у великому розмірі».

На користь цього свідчить також сформульована суб'єктом законодавчої ініціативи мета цього закону: створення умов, за яких підвищується відповідальність у разі пошкодження або руйнування об'єктів житлово-комунального господарства, що призвели або могли призвести до травмування та загибелі громадян [2]. Суб'єкт законодавчої ініціативи до мети законопроекту не відніс посилення відповідальності за спричинення майнової шкоди. Тому саме відносини громадської безпеки, а не відносини власності, є основним об'єктом цього злочину.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 270¹ КК, характеризується перш за все діями зі знищення або пошкодження

об'єктів житлово-комунального господарства. Зміст таких дій залежить від особливостей конкретного об'єкта житлово-комунального господарства та його складових. Для їх уточнення уявляється доцільним провести стислий аналіз історії законопроектної роботи, наслідком якої стало доповнення Кримінального кодексу України ст. 270¹. Історичний, чи генетичний, метод дозволяє краще усвідомити генезис багатьох кримінально-правових понять, з'ясувати соціальні передумови, що обумовили прийняття закону про кримінальну відповідальність, а також завдання, які ставить законодавець, приймаючи закон [3, с. 31].

Аналіз пояснювальної записки урядового законопроекту за № 6505 від 9 червня 2010 р., порівняльної таблиці до другого читання від 12 листопада 2010 р., стенограмам засідань Верховної Ради України 21 вересня, 2 грудня 2010 р. і від 13 січня 2011 р. [2] дозволяє дійти висновку, що доповнення Кримінального кодексу України ст. 270¹ КК було зумовлене тим, що почастишали випадки травмування та загибелі громадян, пов'язані із умисним пошкодженням сторонніми особами об'єктів житлово-комунального господарства, у тому числі:

- крадіжки кришок люків і решіток інженерних мереж (створюють небезпеку падіння людей в колодязі та оглядові камери);

- перебудова або пошкодження систем вентиляції та газодимоводів в жилих багатоквартирних будинках, обладнаних газовими водонагрівальними колонками і газовими котлами (створює небезпеку отруєння мешканців квартир продуктами згорання газу);

- крадіжки та пошкодження обладнання на системах протипожежної автоматики, пожежних гідрантів та димовидалення в жилих будинках підвищеної поверховості (створюють небезпеку загибелі людей від пожеж);

- пошкодження електрощитових в житлових будинках та на прибудинковій території (створює небезпеку нещасних випадків з травмуванням громадян електричним струмом);

- пошкодження та викрадення ліфтового обладнання (створюють небезпеку травмування та загибелі громадян);

- зберігання вибухонебезпечних речовин, газових балонів тощо в житлових будинках (створює небезпеку вибухів, обвалу конструкцій та людських жертв);

- пошкодження конструкцій багатоквартирних житлових будинків через самочинно виконувані роботи із перепланування та переобладнання квартир (створює небезпеку передчасного руйнування конструкцій, обвалів частин будинків і травмування їх мешканців).

Відповідно до примітки 1 до ст. 270¹ КК під об'єктами житлово-комунального господарства в цій статті слід розуміти: а) житловий фонд; б) об'єкти благоустрою; в) об'єкти теплопостачання; г) об'єкти водопостачання та водовідведення; г) мережі житлового фонду,

об'єктів благоустрою, теплопостачання, водопостачання та водовідведення; д) складові житлового фонду, об'єктів благоустрою, теплопостачання, водопостачання та водовідведення.

Відповідно до норм Житлового кодексу України та інших актів житлового законодавства житловий фонд – сукупність усіх форм житла (житлових будинків, гуртожитків, житлових комплексів, квартир, кімнат, інших житлових приміщень), призначених та придатних для постійного проживання людей.

Знищення або пошкодження об'єктів житлового фонду відбувається саме через вплив на їх конструктивні елементи, інженерні споруди чи технічне обладнання. Житлові будинки складаються з конструктивних елементів – частин житлової будівлі, що забезпечують її цілісність та необхідні технічні умови функціонування (фундамент, несучі стіни, міжповерхові перекриття, сходові марші, конструкції даху, покрівля, в'їзна група тощо). Багатоквартирні будинки мають допоміжні приміщення, призначені для забезпечення експлуатації такого будинку та побутового обслуговування власників (співвласників) і наймачів (орендарів) та користувачів багатоквартирного будинку: сходові клітини, вестибюлі, перехідні шлюзи, позаквартирні коридори, колясочні, кладові, сміттекамери, горища, підвали, шахти і машинні відділення ліфтів, вентиляційні камери та інші технічні приміщення. Невід'ємною частиною житлових будинків є інженерні споруди (об'ємні, площинні або лінійні наземні, надземні або підземні будівельні системи, що складаються з несучих та в окремих випадках огорожувальних конструкцій і призначені для виконання виробничих процесів різних видів, розміщення устаткування, матеріалів та виробів, для тимчасового перебування і пересування людей, транспортних засобів, вантажів, переміщення рідких та газоподібних продуктів тощо).

Об'єкти теплопостачання, водопостачання та водовідведення належать до технічного обладнання житлового фонду (бойлерні та елеваторні вузли, мережа водопровідних та каналізаційних труб тощо). Крім того, до технічного обладнання належать інші комунікації і технічні пристрої, необхідні для забезпечення санітарно-гігієнічних умов та безпечної експлуатації квартир (загальні будинкові мережі газо-, електропостачання, обладнання протипожежної безпеки, вентиляційні канали та канали для димовидалення, обладнання ліфтів, центральних розподільних щитів електропостачання, елеваторних вузлів тощо). Так, поширені випадки знищення або пошкодження об'єктів житлового фонду шляхом пошкодження обладнання ліфтів (викрадення електронних приладів ліфтів, ламання дверей, блокування електромоторів тощо).

Стосовно об'єктів житлового фонду і, зокрема, стосовно об'єктів теплопостачання, водопостачання та водовідведення вчиняються також такі дії, що можуть призвести до неможливості експлуатації, по-

рушення нормального функціонування таких об'єктів: самовільне знесення в квартирі несучої стіни; пошкодження даху; завалення сміттям чи інше закриття вентиляційних камер та каналів; ремонт у квартирі, який унеможливорює безпечну експлуатацію загальнобудинкових мереж тепло-, водо-, газо- або електропостачання; обладнання заземлення квартирних електроприладів через водопровідні, газові чи каналізаційні труб тощо.

Об'єкти благоустрою використовуються відповідно до їх функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, місцевих правил забудови, інших вимог, передбачених законодавством.

До об'єктів благоустрою житлово-комунального господарства належать: 1) території загального користування: а) парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; б) пам'ятки культурної та історичної спадщини; в) майдани, площі, бульвари, проспекти; г) вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; ґ) пляжі; д) кладовища; е) інші території загального користування; 2) прибудинкові території; 3) території будівель та споруд інженерного захисту територій; 4) території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору (ст. 13 Закону від 6 вересня 2005 р. "Про благоустрій населених пунктів").

Знищення або пошкодження об'єктів благоустрою здійснюється через вплив на їх елементи чи складові: а) покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм і стандартів; б) зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях; в) будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів; г) засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами; ґ) технічні засоби регулювання дорожнього руху; д) будівлі та споруди системи інженерного захисту території; е) малі архітектурні форми (павільйони і навіси на зупинках громадського транспорту, фонтани, питні фонтани, перголи, альтанки, грибки, гардероби, декоративні скульптури, пам'ятники, кабінки для роздягання, бювети, лави, урни, паркани, огорожі, вази, контейнери для квітів, декоративні басейни); є) побутове та комунальне обладнання території житлової забудови (сміттєзбірники, майданчики для сушіння білизни, відпочинку населення); ж) споруди водопостачання на об'єктах благоустрою (насосні

станції біля водойм для поливу, пожежні водойми, водойми, в тому числі штучні, гідранти, шахтні та механічні колодязі, пункти заправок водою поливально-мийних машин) (див. ст. 21 Закону від 6 вересня 2005 р. "Про благоустрій населених пунктів" та п.1.2.5 Порядку проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 23 вересня 2003 р. № 154) [4]

Частіше за все знищення або пошкодження об'єктів благоустрою вчиняється через незаконні дії щодо таких елементів, як кришки люків та решітки люків, що окремо виділені у примітці 1 до цієї статті. Кришки люків розбивають чи просто знімають і залишають поряд, решітки ламають тощо. Одним із способів пошкодження є викрадення кришок люків з метою використання як металолому, що має кваліфікуватися за сукупністю ст. 270¹ КК та відповідних статей розділу "Злочини проти власності" КК за умови наявності усіх передбачених ними ознак.

Судова практика в цьому питанні непослідовна. За даними Єдиного державного реєстру судових рішень, усі шість вироків у справах цієї категорії стосуються саме викрадення кришок люків з метою подальшого їх продажу (здавання до пунктів прийому металолому). Окремі суди кваліфікують такі дії за сукупністю злочинів проти громадської безпеки і власності.

Так, Народницький районний суд Житомирської області кваліфікував за ч. 2 ст. 185 та ч. 1 ст. 270¹ КК дії підсудного, який 03.10.2011 р. близько 22 години приїхав на мотоциклі до с. Болотниця Народницького району, де, скориставшись відсутністю сторонніх осіб, підійшов до оглядового колодязя водогінної мережі, яка є об'єктом житлово-комунального господарства і перебуває на балансі Болотницької сільської ради, звідки таємно викрав металеву кришку люка вартістю 182 грн. 47 коп. Після чого переніс вказану кришку люка до коляски мотоцикла марки «МТ». Після чого викрадену кришку люка, використовуючи мотоцикл марки «МТ», вивіз на ділянку поля поблизу села Закусили, де вивантажив з метою подальшої здачі як металобрухту [5].

Натомість деякі суди аналогічні діяння кваліфікують лише за ст. 270¹ КК, не беручи до уваги, що зняття кришок люків підземних комунікацій об'єктів житлово-комунального господарства за наявності корисливої мети утворює ідеальну сукупність злочину, передбаченого ст. 270¹ КК, та злочину, передбаченого відповідною статтею розділу VI КК «Злочини проти власності». Наприклад, Пролетарський районний суд міста Донецька кваліфікував лише за ст. 270¹ КК дії підсудного, який 21 березня 2011 р. умисно з корисливих міркувань біля клубу «Юність» на вулиці Новомоспино в місті Моспино руками зняв кришку люка т\к №638, чим пошкодив об'єкт житлово-комунального господарства, після чого з викраденим з місця вчинення злочину зник,

спричинивши ВАТ «Укртелеком» шкоду на суму 109 грн. 20 коп. [6]

Стосовно об'єктів благоустрою вчиняються також такі дії, що можуть призвести до неможливості експлуатації, порушення нормального функціонування таких об'єктів: пошкодження (розриття, зняття асфальту тощо) покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок; знищення чи пошкодження пристроїв системи збирання і вивезення відходів (ламання механізмів контейнерів, плющення баків тощо); знищення або пошкодження засобів та обладнання зовнішнього освітлення чи зовнішньої реклами (розбивання ліхтарів, повалення рекламних стендів тощо); рубка чи інше знищення чи пошкодження зелених насаджень уздовж вулиць і доріг, у парках, скверах, на алеях, бульварах, у садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях; знищення або пошкодження гойдалок, турників чи іншого обладнання дитячих, спортивних та інших майданчиків; несанкціоноване підключення до інженерних мереж; захарашення пожежних проїздів на територіях, прилеглих до житлових будинків; пошкодження обладнання бюветів питної води тощо.

Ознакою об'єктивної сторони злочину є також вказані у ч. 1 статті наслідки, що мають складний зміст. По-перше, вчинені дії призводять або можуть призвести до неможливості експлуатації, порушення нормального функціонування таких об'єктів. Наприклад, блокування електромоторів ліфта призводить до неможливості його експлуатації, а пошкодження механізму розсувних дверей призводить до порушення нормального функціонування ліфту.

По-друге, неможливість експлуатації або порушення нормального функціонування таких об'єктів спричиняє небезпеку для життя чи здоров'я людей або майнову шкоду у великому розмірі. Небезпека для життя – це реальна можливість загибелі хоча б однієї людини. Небезпека для здоров'я – реальна можливість заподіяння легкого тілесного ушкодження, що спричинило короткочасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження.

Наприклад, порушення нормального функціонування ліфту спричиняє загрозу його користувачам. Так само зняття на тротуарі кришки люку каналізаційної мережі спричиняє небезпеку для здоров'я і життя пішоходів. Пошкодження дитячої гойдалки спричиняє небезпеку для здоров'я і життя дітей. Пошкодження даху будинку спричиняє затоплення верхніх поверхів, тобто майнову шкоду у великому розмірі.

Майнова шкода вважається заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, що в триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (додаток 2 до ст. 270¹ КК).

У кожному випадку необхідно встановлювати наявність причин-

ного зв'язку між умисним знищенням або пошкодженням конкретного об'єкта і вказаними наслідками.

Знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства визнається повторним (ч.2 ст.270¹) у разі вчинення його особою, яка раніше вчиняла злочин, передбачений ст. 270¹, незалежно від того, чи було її за це засуджено, а також була вона виконавцем чи іншим співучасником такого злочину.

Загальнонебезпечний спосіб – це будь-який спосіб (вибух, підпал, затоплення тощо) знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, внаслідок якого створюється загроза для життя чи здоров'я індивідуально не визначеного кола людей або заподіяння майнової шкоди в особливо великому розмірі.

Під загибеллю людей (ч. 3 ст. 270¹) треба розуміти смерть хоча б однієї людини. Ознаки майнової шкоди в особливо великому розмірі вказані у примітці 2 до цієї статті. Інші тяжкі наслідки – це заподіяння тяжких тілесних ушкоджень хоча б одній особі, середньої тяжкості – двом особам і більше, припинення постачання тепла до житлового фонду в зимовий період тощо.

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 цієї статті, характеризується виною у формі умислу або подвійною виною. Відповідно до прямої вказівки в диспозиції ч. 1 знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства, якщо це призвело або могло призвести до неможливості експлуатації, порушення нормального функціонування таких об'єктів, вчиняється умисно (умисел може бути прямим чи непрямым). У випадках, коли особа бажала або передбачала і хоча не бажала, але свідомо припускала настання такого (похідного) наслідку, як спричинення небезпеки для життя чи здоров'я людей (ч. 1 і 2), злочин в цілому є умисним.

Ставлення до спричинення майнової шкоди (ч. 1, 2 і 3) або загибелі людини (ч. 3) може бути лише необережним, що зумовлює подвійну (складну) форму вини. У випадках бажання настання майнової шкоди у великому розмірі чи в особливо великому розмірі за відсутності корисливої мети вчинене має кваліфікуватися за ст. 194 КК. Знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства з умислом на заподіяння тілесних ушкоджень чи смерті людини має кваліфікуватися за статтями розділу II "Злочини проти життя та здоров'я особи".

Висновки. Здійснений аналіз виявив внутрішню неузгодженість редакції ст. 270¹ КК, що детерміновано поєднанням законодавцем у диспозиції однієї статті двох складів злочинів, які відрізняються різними безпосередніми та родовими об'єктами.

Це викликає непослідовність судової практики стосовно кваліфікації умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства шляхом викрадення майна за сукупністю

злочинів (відповідні частини статті 270¹, що передбачають відповідальність за злочини проти власності).

Зазначене потребує внесення змін у редакцію ч. 1 ст. 270¹ КК, а також зумовлює необхідність проведення узагальнення судової практики, підготовки необхідних роз'яснень вищими судовими інстанціями.

Бібліографічні посилання

1. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>.
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення в житлово-комунальному господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37894.
3. Кримінальне право України: Загальна частина: Підруч. / Ю.В. Александров, В.І. Антиов, М.В. Володько, О.О. Дулров та ін.; За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. – 5-те вид., перероб. і доп. – К., 2009.
4. Порядок проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів: затв. наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 23 вересня 2003 р. № 154 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 8. – Ст. 503.
5. Справа № 1-324/11, Народницький районний суд Житомирської області // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/21022474>.
6. Справа № 615/2/12, Пролетарський районний суд міста Донецька // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/20843938>.

Надійшла до редакції 02.03.2012

К.В. Вишневецький

доктор юридических наук, доцент

С.В. Трофименко

кандидат юридических наук

(Краснодарский университет МВД России)

УДК 343.5

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТЕРРОРИЗМ: ВИКТИМОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Розглянуто формування тероризму від локального явища до міжнародного тероризму, розкриваються загальні питання боротьби з тероризмом, наведено класифікацію сучасного тероризму за різними підставами, проаналізовано віктимологічний аспект цього явища.

Ключові слова: *тероризм, терористичні акти, соціальний конфлікт, глобалізація, юридична конфліктологія, віктимологія, кримінологія, компроміс.*

Рассматривается формирование терроризма от локального явления до международного терроризма, раскрываются общие вопро-